
Búcsú Sárközy Tamás professzortól, akinek tudományos életművét tovább építi egy ifjabb generáció Prugberger Tamás*

Február 4-én hajnalban rövid betegség után tragikus hirtelenséggel hunyt el Sárközy Tamás, a Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaságtudományi Karának volt tanszékvezető tanára, a Magyar Tudományos Akadémia polgári jogi főosztályának volt vezető kutatóprofesszora, nyugdíjazása után e két intézmény professzor emeritusa, korábban a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem gazdasági jogi tanszékének vezetője és egy cikluson keresztül a Budapesti Gazdasági Főiskola rektora, jelenleg pedig a Magyar Jogászegylet elnöke valamint a Gazdaság és Jog c. szakfolyóirat főszerkesztője. Magas ívelésű tudományos és gazdaságpolitikai és gazdaságjogi reform-kivitelezési pályafutása két szakaszra bontható. Az első szakasz a rendszerváltást megelőző gazdasági-gazdaságirányítási reform időszakára esik, amikor a direkt tervirányításos ortodox szovjet rendszer Liebermann és Leontyev, valamint Volkov által 1965-ben elindított reformjaként a francia modellű indirekt tervirányításra történt áttérés szerepelt a napirenden.¹ Munkásságának második szakasza az 1990. évi rendszerváltást követő időszakra esik, amikor Nyugat-Európában is háttérbe szorul a jóléti társadalom (welfare society) és a szociális piacgazdaság John Myrdal Keynes által kidolgozott koncepciója és egyre erőteljesebb mértékben hódít tért a Chichagoi Közgazdasági Iskola (Fridrich Hayek és Fridman Milton) részéről elindított globalista neoliberais gazdaságpolitikai szemlélet.

Míg tudományos és gazdaságpolitikát megreformáló tevékenysége pályafutásának első szakaszában egyértelműen pozitív volt, addig a rendszerváltást követő időszakra mindez már nem mondható el egyértelműen. Ez különösen a privatizációban betöltött elméleti és gyakorlati tevékenységére vonatkozik. Ebben az időszakban is azonban sok maradandó értéket mutat fel, különösen a kormányzás, az állami mechanizmus fejlesztése terén. Az ezekkel összefüggő

* Professor emeritus, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Munka- és Agrárjogi Intézeti Tanszék.

¹ Liebermann, Leontyev és Volkov szovjet közgazdászok reformkoncepcióját teljes magyar fordításban lásd in Szamuely László (szerk.): Vita a gazdaságirányítási rendszerről. Kossuth K. Budapest, 1965. 10-22., 87-99., 280-290., 293-301. o.; Ismerteti Pozsgai József: Valóság, 1965/3. sz. 114-116. és Turánszky: Valóság, 1965/4. sz. 34-35. és 39. o.

gazdaságpolitikai szerepvállalásainak köszönheti, hogy professzori állása fenntartása mellett betöltött kormánybiztosi és miniszterhelyettesi pozíciót és hatalmas munkabírása és energiája lehetővé tette, hogy a Postabank felügyelőbizottságának tagi, valamint az Országos Jéghoki Szövetség elnöki tisztségét is betöltse. Így került szorosabb kapcsolatba az áruforgalmi gazdaság mellett a pénzügyekkel, valamint a sportirányítással és a sport játékszabályaival. A Magyar Jogászegylet Elnökeként és az általa alapított színvonalas „Gazdaság-, és Jog” főszerkesztőjeként halt meg közel 80 évesen. Végig aktív volt. Közvetlenül a halála előtt a javaslatára indította el a HVG-ORAC a „Sportjog” c. folyóiratot, ahol a szerkesztőbizottság elnöki tisztségét ő töltötte volna be.

Kétszakaszos tudományos munkásságának első szakasza az építési szerződések joghatásairól, valamint a vállalatirányítás elvi kérdéseiről 1969-ben írt gazdaságjogi reformtanulmányával indult, volt, amelyben már az építésügyi minisztériumi gazdaságirányításban szerzett tapasztalatait extrapolálva az akkori gazdaságirányítás teljes rendszerére már felvázolta a problémákat és azok kiküszöbölésére irányuló nézeteit.² Röviddel e tanulmánya megjelenését követően megírta és sikerrel megvédte nagyívű és teljesen innovatív kandidátusi értekezését, amelyben ismertette a kötött népgazdasági tervirányítást, kimutatva annak fonákságait, továbbá felvázolta, hogy ha alapvetően ez a szisztéma maradna fenn, miként kellene tökéletesíteni. Ugyanakkor felvázolta a gazdaság-, és az állami vállalatirányítás, valamint az állami tulajdon megújításának egy radikálisabb és egy mérsékelt rendszerét a védelem során kifejezetten előadva, hogy három alternatívát kíván felvázolni választékként a gazdaságpolitikának. Kandidátusi értekezése két könyvben jelent meg. Az egyik „Vállalati önállóság, vállalatirányítás, társulások” címen a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónál (KJK.) 1972-ben, míg a másik „Indirekt gazdaságirányítás, vállalati árutermelés és tulajdonjog” címen az Akadémiai Kiadónál jelent meg 1973-ban. Míg az első könyv a mérsékelt reformról, addig az utóbbi a radikálisabb reformról szól. Ez megmutatkozik abban, hogy míg az 1992-ben megjelent könyv még csak társulásokról beszél, nem pedig gazdasági társaságokról, addig az 1993. évi már körvonalazza a vállalati öngazgatást és a gazdasági társasági formát. Az egyes jogintézményeket érintő reformkonceptiók fokozatosan látnak napvilágot. Móry Lászlóval közösen megvizsgálta és megírta kritikai és jobbítási érveléssel a vállalatok közötti együttműködés formáit és a közöttük létesülő termék-, illetve áruforgalmazási mechanizmust 1974-ben.³ Hasonló tónusban írja meg Fábán Ferencsel közösen a vállalatok társulási formáit és a társulási jogot, amely az Akadémiai Kiadónál 1978-ban jelent meg „Vállalati társulások joga” címen. Megalkotja volt az állami vállaltokról szóló törvénynek, amelyet 1978-ban ismeretterjesztő műként publikál a nagyközönség számára.⁴ Közben az MTA. Állam-, és Jogtudományi Intézetében szűkebb

² Sárközy Tamás: Az építési szerződés teljesítésével és megszegésével kapcsolatos problémák, Jogtudományi Közöny, 1965/9. sz.; U. ö: A vállalatirányítás elvi kérdéseiről, Jogtudományi Közöny 1969/2-3. sz.

³ Móry László—Sárközy Tamás: Vállalatok közötti együttműködés, Építésügyi Tájékoztató Központ kiadása, Bp. 1974.

⁴ Sárközy, Mit kell tudni a vállalati törvényről. Kossuth kiadó, Budapest, 1979.

munkatársi gárdájával, Török Gáborral, Hegedűs Istvánnal és Zsohár Andrással a gazdaságirányítás szervezetrendszerének teljes átalakítását, amely több kötetben kerül közzétételre az Állam-, és Jogtudományi Intézet kiadványaként.⁵ E munka tovább kívánta tökéletesíteni az állami vállalatok irányítását, amellyel kapcsolatos szemlélete megtestesül a vállalati törvényben és annak bemutatását szolgáló előbb már érintett könyvben. E két mű tartalmazza az állami vállalat általa kialakított két új formáját, a gazdaságirányítás által delegált és a vállalat dolgozói által a saját munkakollektívájukból megválasztott vállalati tanács által irányított fél-önkormányzati és csak a munkakollektíva által a tagjai közül megválasztott igazgatóság által irányított teljes önkormányzati állami vállalatot. A rendszerváltást követően az állami vállalatok gazdasági társasággá történő átalakításának technikájának a kidolgozásánál is jelentős szerepet játszott egyetemi munkatársaival együtt. Minderről először „Gazdasági státuszjog” c. könyvében írt,⁶ szintézisként pedig megírta Balázsházi Máriaival és Pázmándy ingával együtt a megreformált magyar vállalati jog elméletét és átfogó rendszerét.⁷

Sárközy bizonyos mértékig érthetően óvatos és ezért Ficzerre Lajossal együttműködve megvizsgálja, hogy meddig lehet elmenni a reformfolyamattal anélkül, hogy Szovjetunió emiatt ne alkalmazzon emiatt retorziót vele és a magyar kormánnyal szemben. Ezért kitekint a KGST. országok nemzetközi gazdasági szervezeteinek a Szovjetunióval, a többi KGST tagország közötti együttműködésére. Ebbéli kutatási tapasztalatait Ficzerre Lajossal együtt írja meg, aki egy időben Magyarországot e szervezetben képviselte.⁸ Az 1980-a évek második felében a gazdasági alkotmányosság kérdéseivel is foglalkozott, főleg a miatt, mert akkor már erősen jelentkeztek az 1974-ben Magyarországon nagy lendülettel megindított gazdaságirányítási reformnak a Nyers Rezső félre állításával és Biszku Béla előtérbe helyezésével a megállítása az un. állam-politikai elvárással a direkt tervirányítás egyes elemeinek az informális visszahozásából erdő gazdaságpolitikai problémák. A jognak ez okból történő részbeni figyelmen kívül hagyása miatt szorgalmazta Sárközy a gazdasági alkotmány megalkotását,⁹ amelyre azonban a rendszerváltás miatt már nem került sor. Sárközy jó látta, hogy a reformfolyamatnak a visszafogása káros hatással jár a társadalom gazdasági életére. Ezért kidolgozta a jogi felelősségnek a népgazdaságban jelentkező problémakörét, külön megvizsgálva annak politikai, morális és jogi alakzatát. A vállalati jogalanyiség vizsgálatát kiterjeszti a jogalanyiség egészének a vizsgálatára, amelynek során kutatja a nyugat-európai jogiszemélyiség-elméletet, kimutatva annak strukturált lépcsőzetes voltát.¹⁰ Ezzel megújította a magyar jogi-személyiségi doktrína hagyományos monolit jellegét, amelyet Novotni Zoltán miskolci professzor összekapcsolt Grosschmid Bénitől származó alvagyonokra osztható

⁵ A gazdaságirányítás szervezetrendszerének átalakítása. Végtanulmány Sárközy Tamástól. MTA. Állam és Jogtudományi Intézet. Bp. 1983.

⁶ Sárközy, *Gazdasági státuszjog*, Aula, 2003.

⁷ Balázsházi Mária—Pázmándy Kinga—Sárközy Tamás: *Vállalati jog*. Aula Kiadó, Bp. 2006.

⁸ Ficzerre Lajos—Sárközy Tamás: *A KGST országok nemzetközi gazdasági szervezeteinek gazdaságpolitikai kooperációja*. KJK. Bp. 1978.

⁹ Sárközy, *A gazdasági alkotmányosság problémái Magyarországon*. MTA. Bp. 1986.

¹⁰ Sárközy, *A jogi személy elméletének alakulása*. KJK. Bp. 1985.

vagyonelmélettel. Miként Sárközy a nyugat-európai szakírók munkássága nyomán kimutatta, hogy egy átfogó jogi személyiség keretében, annak alárendelve, akár több szinten is al-jogi személyek létezhetnek, ugyanígy a fő tulajdon is, vagyis a vagyon egésze több al-vagyonra is tagolható. Ennek alapján az itt vázolt lépcsőzetes jogi személyiségi struktúra és a szintén lépcsőzetesen tagolható vagyontagolódási struktúra együttesen is jelentkezhethet.¹¹ Sárközy Tamás az ezzel kapcsolatos kutatásait 1994-ben a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónál (KJK) jelentette meg 1984-ben Ez egy új utat nyitott meg a jogi személyiség elméletének magyarországi alkalmazására.¹² Majd ezt követően megírta eme korszakának fő művét, „A szocialista vállalatelmélet jogtudományi alapjaihoz” címen, amelyet a KJK. adott ki 1984-ben és amelyben szakaszosan végig kíséri a kelet-európai és a nyugat-európai blokkra is kitekintve a magyar gazdasági jog fejlődésének egyes szakaszait, bedolgozva a reformfolyamatokat. Ebben a munkájában fejti ki jogrendszer tagozódási koncepcióját, amelyben eredeti a „keresztbe fekvő” jogágiságról szóló elmélete, a munkavállalói kollektíva jogágiságáról szóló általa is vallott Eörsi Gyulától elindult¹³ elmélete, amelyhez Hegedűs Istvánnal együtt magam is csatlakoztam, azonban a rendszerváltással idejét múlttá vált. E korszakkal foglalkozók részére a szinte telje szakirodalmi feldolgozás miatt ma is alapvető mű, de a mostani gazdaságjogi kérdésekkel foglalkozók is sok, ma is használható gondolatokat meríthetnek e munkából.

Mivel az 1970-es évtized utolsó éveinek a gazdaságirányítási reformfolyamatának az 1980-as évtized elején történő leállítása és informális visszarendeződése a 80-as évek második felére krízishelyzetet váltott ki a gazdaságban, a gazdaságpolitika újból nyitott a reformok irányában. Sárközy e folyamatba újból bekapcsolódott. Erre a korszakra esik kormánybiztosi és miniszterhelyettesi működése. E reformfolyamatban végzett tevékenységét megírja a Magvető kiadónál megjelent „Egy gazdasági szervezeti reform sodrában” c. könyvében, amit a KJK 1996-ban adott ki. E munka folytatásaként jelent meg „A gazdaságpolitika, szervezetrendszere, jogpolitika” c. munkája, amit a Kossuth Kiadó jelentetett meg 1987-ben.

Áttérve Sárközy professzor munkásságának az 1990. évi rendszerváltással beköszöntött második szakaszára, a nyugat-európai befektetők és a magyar gazdaságnak a Kádár-rezsim időszakának a hitelező nyugati bankok, valamint az IMF. és a világbank a túlzott jogi kötöttségek alóli liberalizálást, az ezzel összefüggő joganyag deregulációját és az állami cégek privatizálását sürgették. E folyamatban jelentős szerepet vitt Sárközy Tamás. A szocialista magyar jogrendszer deregulációját lényegében ő irányította és azt alapvetően szakszerűen

¹¹ Grosschmid Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből. I. kötet. Grill K. 114-119. o.; Novotni Zoltán, Jogalanyiség—jogi személyiség. In: Publicationes Universitatis Miskolciensis, Seria Iuridica et Politica, Tomus I. Fasciculus 3. 73-75. p

¹² Hegedűs István, A dolgozói kollektíva és jogi szabályozásuk koncepciója. Jogtudományi Közlöny 1977/7. sz.; Prugberger Tamás, A gazdasági szervezetek jogrendszertagozódási kérdései, különös tekintettel a szövetkezeti és az agrárviszonyokra. Szövetkezeti Kutató Intézet, Közlemények, 133. sz. kötet, Bp. 1978. 185-213. o.;

¹³ Eörsi Gyula, Tulajdonosok és kollektívák jogágazatai..., MTA. IX. o. Közleményei 1963. 1-2. sz. U. ő: Gazdaság – Jog – Jogrendszer-tagozódás, KJK. Bp. 1977.

oldotta meg. A szocialista jogrendszerben ugyanis számos helyen túlszabályozás volt, ami függetlenül a politikától szakmailag is hátrányos volt. Ugyanakkor voltak némi túlzások is, mivel több termékfelelősségi és élelmiszerminőséget védő előírás kiiktatásra került, csak úgy, mint egyes termékpályákkal összefüggő szabályok, valamint a leltárkezeléssel és a leltárfelelősséggel kapcsolatos előírások. Közülük többet utóbb vissza is kellett állítani. Ebbe belejátszott az Európai Unió részéről a Magyarország uniós taggá válásával kapcsolatos sürgetés 2014-ben. Sárközy e munkája során kritikusan leszűrt bizonyos államszervezeti fonákságokat, zavarokat.¹⁴

Ami a privatizációt illeti, annak hazai túlzott liberális kivitelezésének elméleti alapjait ő fektette le, ami a többi rendszerváltó közép-európai államra nem volt jellemző. A többi közép-európai rendszerváltó országban a kommunista rendszer állama által jogtalanul elvett vagyonekat visszaadták volt tulajdonosaiknak. Így meghatározott nagyság erejéig visszakapták a volt tulajdonosok államosított kis-, és középüzemeiket, hasonló nagyságú üzleteiket, agrárfarmjaikat, míg Magyarországon csak meghatározott kismértékű összeghatárig csak kárpótlási jegyet kaptak, amelynek értéke csak töredéke volt annak a vagyonnak, gazdasági egység értékének, amelyet tőle elvettek. Míg a többi volt szocialista országban a privatizációs miniszter tárcával és komoly hivatallal rendelkezett és hozzá tartozott a reprivatizáció is, addig e kettőt Magyarországon két hivatal intézte. A privatizációs miniszter nálunk tárca nélkül volt, aki kinevezett egy meghatározott kis taglétszámú szakértő gárdát, akinek a feladata lett volna az állami vállaltok vagyonának felértékelése és gazdasági társaságokká történő átalakítása. Mivel ezt a feladatot a kis létszámú gárda elvégezni képtelen volt, támaszkodnia kellett a vállalati vezetésre, amely leértékelte a vállalat vagyonát, hogy a már kiszemelt külföldi vevő olcsón hozzá juthasson a céghez. Az új tulajdonos pedig ellentételezéseként ezért a gesztusért az állami vállalati vezetést a pozíciójában hagyta. Sárközy e visszásságokat elkerülhetetlennek tartotta, amit meg is indokolt a privatizációról írt több tanulmányában és négy könyvében. Ebben a szemléletben írta meg „A korai privatizációtól a kései vagyontörvényig” c. könyvét, a magyarországi privatizáció jogáról megírt és 1993-ban közreadott kötetét, valamint a rendszerváltásról és a privatizációról szóló 1997-ben megjelent munkáját.¹⁵

Némileg ellensúlyozza azonban az itt felvázolt tévedéseit és hibáit a vállalati társulások korszerű jogának, vagyis a kereskedelmi társasági jognak és dogmatikai rendszerének a kidolgozása, amely „A magyar társasági jog Európában” c. könyvében, a Balázsházi Máriával és Pázmándy Kingával társ-szerzőségben megírt „Vállalati jog” c. monográfiában, az üzleti jogról írt, valamint a gazdasági társaságokról, és a cégtörvényről szóló szerkesztésében megjelent tankönyvben

¹⁴ Sárközy, Államszervezetünk potenciázavarai. HVG-ORAC, 2006.

¹⁵ Sárközy privatizációról írt átfogó munkái: Rendszerváltás és privatizáció, Akadémiai Kiadó, Bp. 1997.; A privatizáció joga Magyarországon, 1993.; A korai privatizációtól a késői vagyontörvényig – Az állami tulajdon jogának fejlődése, HVG-ORAC, Bp. 2009.; A privatizáció kritikai szemléletét lásd Prugberger, A nyugat-európai és a közép-kelet-európai országok privatizációinak jogi rendezéséről. In: Ünnepi tanulmányok Gáspárdy László professzor 60. születésnapjára. (Szerk.: Cserba Lajos). A M.E. ÁJK. Ünnepi tanulmányok sorozatának IV. kötete. Novotni Alapítvány Kiadása, Miskolc, 1997. 327-356. o.

látott napvilágot.¹⁶ A vállalati és a vállalkozási jog egészét magába foglaló kolosszális műve „A gazdasági társaságok nagy kézikönyve”.¹⁷ Lényegében ő volt az, aki kidolgozta és megalkotta két sportjogi monográfiájával az átfogó és konzisztens magyar sportjogot.¹⁸

Ahol valóban nagyot és igen értékeset alkotott az a kormányzati irányítással függ össze. A kormányzati irányítással kapcsolatos több javaslatát a jelenlegi kormány és maga a kormány elnöke is értékesnek tartotta és ha nem is az eredetileg kidolgozott megoldásában, de változtatások mellett több elemét hasznosította. A kormányzással összefüggő igen értékes nézeteit rendszerszerűen dolgozta ki a hatékonyabb kormányzásról 1996-ban megjelent könyvében és a „Kormányzás, civil társadalom, jog” című intézmények kölcsönös összefüggéseit feltáró 2004-ben közreadott munkájában.¹⁹ Az II-liberális kormányzás a liberális Európai Unióban” c. könyvében kimutatja, hogy az Orbán kormány il-liberalizmusa a jogállamisággal összhangban van és nem áll ellentétben az ország demokratikus berendezkedésével. Rávilágít, hogy ez a kormányzás politikailag igen sikeres, bizonyos mértékig azonban túlhajtott plebejus kormányzás.²⁰ Ebbe némi kritika is vegyül, ami még élesebben nyilvánul meg „A kétharmados túlzás-kormányzás” c. művében, amelyben megállapítja, hogy a polgári kormányzás nem önmagáért, hanem a nemzetért van és ezért egy kormány sem betonozhatja be magát.²¹ E témakörben végzett elméleti munkáságának kritikai elemzéssel összekötött szintézisét jelenti a „Magyarország kormányzása 1978-2012.” E munkájában 14 kormány munkáját elemzi és mutat ki jó és rossz döntéseket, különbségeket és összefüggéseket. E könyvében Sárközy Tamás azt a következtetést szűri le, hogy a kormányzás legyen szakszerű és kulturált és mindegy hogy jobbközépen vagy balközépen áll, a lényeg, hogy középen legyen és hogy a jobb közép és a balközép ne ölje egymást. Konstruktív lehet a kettőnek az együttműködése koalícióban, de úgy is, ha az egyik kormányon, a másik pedig ellenzékben van.²² Ezzel Sárközy Tamás a politikai hitvallását is elárulta. A középen állás az optimális és az ideális, amely mellett mind a jog, mind pedig a baloldali szélsőség visszas és elítélendő. Sárközy Tamás e társadalom-, és jogfilozófiai szemléletével messze menően egyet lehet érten. Az lenne a jó, ha ez lenne az uralkodó társadalmi szemlélet.

Sárközy Tamásnak ez a nagyívű tudományos munkássága szerencsére nem vész el és nemcsak „állagmegőrzés” történik, hanem tovább gyarapszik. Könyvtári hasonlaltal élve nem egy műemlékkönyvtárhoz, hanem egy élőkönyvtárhoz hasonlóan növekszik. Ez köszönhető iskolateremtő egyéniségének és jó szemének.

¹⁶ Sárközy, Üzleti jog. Typotex Kiadó, Bp. 2006.; U. ő: A magyar társasági jog Európában, HVG-ORAC, Bp. 2009.

¹⁷ Komplex (Wolters Kluwer) Kiadó, Bp. 2007.

¹⁸ Sárközy, Sportjog, HVG-ORAC, 2004. és 2010; U.ő: A magyar sportjog az új Ptk.-ban. HVG-ORAC, Bp. 2014.

¹⁹ Sárközy, A hatékonyabb kormányzás, Park Kiadó, Bp. 1996.; U. ő: Kormányzás, civil társadalom, jog. Park K. Bp. 2004.

²⁰ Sárközy, Il-liberális kormányzás a liberális Európai Unióban. A 3. Orbán kormány, 2014–2018. Park Kiadó, 2019.

²¹ Park Kiadó, 2014.

²² Sárközy, Magyarország kormányzása, 1978-2012. (14 magyar kormány). Park K. 2014.

Ki tudta válogatni azt a tehetséges nálánál valamivel fiatalabb kortársi kutató társai mellett, akikről már szó esett.²³ Ezen kívül jó érzékkel szintén megtalálta és felkarolta azt a nálánál jóval fiatalabb szintén igen tehetséges kutatói gárdát, amelynek élén a már megemlített Pázmándy Kinga áll, aki kutató és oktatói gárdájával továbbfejleszti Sárközy életművét és hozzáigazítja a legújabb jogalkotáshoz.²⁴ Ebbe a munkába kapcsolódott be az a még fiatalabb kutatói gárda is fiatalabb kutató gárda is, ide érte Szikora Veronikát, aki még Sárközy Tamás életében letett az asztalra két átfogó tanulmányt a civilizált államok jogrendszerain átívelő nemzetközi jog-összehasonlításról a gazdasági társaságokra kiterjedően, jogdogmatikailag helytállóan rendszerezve és csoportosítva azokat.²⁵

Összegezve életútját, karrier szempontjából sok mindent elért és nem érdemtelenül, hanem megalapozottan. Ami nem adatott meg neki, az az akadémiai tagság. Megérdemelné, hogy legalább post humus felvenné az akadémia a tagjai közé.

Végezetül exkuzálásképpen e rendhagyó nekrológot, amely egy lezárult, de az itt bemutatott stafétaátvétellel folytatódó életmű strukturális bemutatását tartalmazza, azért írtam meg ebben a formában, mivel egyrészt Sárközy Tamás több előadást tartott a Miskolci Jogi Kar doktoranduszai részére, másrészt pedig a szövetkezetre és az agráriumra, valamint a munkavégzésre orientálódó gazdaságjogi és gazdaságszervezési, gazdaságirányítási jogi, továbbá jogpolitikai kutatásaim párhuzamosan futottak Sárközy Tamáséval. Ez irányú tudományos tevékenységem a Szövetkezeti Kutató Intézetben indult el és folytatódott 12 éven keresztül, majd annak felszámolásával átkerült a Miskolci Egyetem Állam és Jogtudományi Karára, ahol ebben a profiban folytattam és folytatom máig is tudományos e profilú tudományos munkásságomat Kenderes Györggyel, Jakab Nórával, Tóth Hildával és Mélypataki Gáborral. Ennek a karnak a Munka- és Agrárjogi Tanszéke több éven keresztül általam irányítva Rudolph von Jhering MTA. kihelyezett kutatóhelyként is működött.

²³ L. az 5. sz. jegyzetet

²⁴ V. ö. Pázmándy Kinga: Üzleti jog—Gazdasági civiljog (többedmagával szerkesztője és szerzője e műnek, HVG-ORAC, 2019, továbbá folytatva Sárközy társaságjogi kutatásait, megírja „A kis társaságok és a Kft.” című művét, ami azért nagyon fontos, mert az un. kis társaságok is jogi személyeké váltak.

²⁵ Szikora Veronika: A magyar társasági jogot formáló nemzetközi hatások, *Gazdaság és Jog* 2011/3. sz.; U.ó.: A társasági jog és a Polgári Törvénykönyv kodifikációjának összefüggései. In Vékás Lajos (szerk.): *Fejezetek a Polgári Törvénykönyv keletkezéstörténetéből*. Magyar Közlönykiadó, Bp. 2018. (Mindkét tanulmány látens módon további kutatási programot és célkitűzést is felvázol)